

Тақриз

ба автореферати диссертатсияи унвончӯ Рахимов Чамшед Хучамуродович дар мавзуи “Ташаккули донишҳои одитарини физикии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълими математика” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа PhD, доктор аз рӯйи ихтисоси 6D010200 – Педагогика ва методикаи таълими ибтидоӣ (илмҳои педагогӣ)

Диссертатсияи Рахимов Чамшед Хучамуродович ба мавзуи мубрам ташаккули донишҳои одитарини физикии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълими математика бахшида шудааст. Дар натиҷаи таҳлили адабиёти педагогӣ, психологӣ, илмӣ-методӣ ва матбуоти даврӣ муаллиф ба хулосае омадааст, ки ташаккули донишу мафҳумҳои физикиро хангоми омӯзиши математика дар синфҳои ибтидоӣ оғоз намудан мумкин аст, ки ин дар натиҷа ба ташаккулёбии шавқу ҳаваси хонандагон ба фанҳои табиӣ - математикӣ, ҷаҳонбинии илмии хонандагони хурдсол ва тафаккури зехнӣ мусоидат мекунад.

Дар ҳамин замина, Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмонро ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ёдовар мешавем, ки дар он қайд гардидааст: «Солҳои 2020-2040 омӯзиш ва рушди фанҳои риёзӣ, дақиқ ва табиӣ дар соҳаи илму маориф» эълон гардидааст, ки ин иқдом боз афзалияти омӯзиши фанҳои табиӣ-математикиро тақвият мебахшад.

Яке аз ин самтҳо ҳалли масъалаи роҳандозии корҳо оид ба ҳамгироии таълими фанҳо дар муассисаҳои таҳсилотӣ ва ҷомеа мебошад. Ҳамгирӣ дар раванди таълим – ин яке аз равиҳои муҳими ҷустуҷӯи усулу методҳои нави ҳалли барномаҳои педагогӣ мебошад, ки боиси инкишофи нуфузи якҷояи омӯзгорон ва муаллимони алоҳида гардида, бо мақсади таъсирбахши онҳо ба хонандагон ифода меёбад. Ҳамгирӣ ҳамчун раванд, пеш аз ҳама, дар илмҳои асосӣ ба вуқӯ пайваста мегардад. Ин раванд баръакси тафрикаи илмҳо буда, ба рушди ҳаҷму амикии донишҳо талаботи навро ба пеш меорад.

Таҳлили адабиёти психологӣ-педагогӣ ва методӣ нишон медиҳад, ки дараҷаи коркарди амалисозии робитаи байнипредметии фанҳои табиӣ-математикӣ, ки ташаккули донишҳои одитарини физикиро дар синфҳои ибтидоӣ ҳидоят менамояд. Бинобар ин, масъалаи таҳқиқоти мавзӯи «Ташаккули донишҳои одитарини физикии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълими математика» дарбар мегирад.

Дар қор барои дарёфти мақсад, объект, предмет ва фарзияи таҳқиқот, масъалаҳои таҳқиқот саҳеҳ ва муҳтасар ифода ёфтаанд. Омӯзиш ва таҳлили адабиёт оид ба мазмун ва мундариҷаи робитаи байнифаннии предметҳои табиӣ-математикӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ; муайянкунии имкониятҳои математикаи синфҳои ибтидоӣ дар ташаккули донишҳои одитарини физикӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ; пайдоиши шавқу ҳаваси хонандагони синфҳои ибтидоӣ мавриди ташкили самаранокии қорҳои беруназарсӣ бо фанҳои физика ва амалан санҷидани системаи коркарди методии пешниҳодгардида ва ғайра.

Ҳамзамон, ҳадафҳои гузошташуда истифодаи методҳои зерини таҳқиқотро пеш овардааст:

- ✓ методҳои назариявии таҳқиқоти масъалаҳои методӣ (таҳлил, таркиб, ҷамъбастанӣ, монандкунӣ ва моделсозӣ);
- ✓ методу шаклҳои қори озмоишӣ (марҳилаи барқароркунӣ, муайянкунӣ, ташаккулдиҳанда, мушоҳида, назарпурсӣ, тестӣ, қорҳои озмоишӣ, санҷиши амалӣ, амалисозии ҳалли методии масъалаҳо).

Навгони илмӣ таҳқиқотро нуктаҳои зерин ташкил медиҳанд:

- ✓ мазмун ва сохтори робитаи байнифаннии фанҳои табиӣ-математикӣ дар синфҳои ибтидоӣ аниқ ва дақиқ қарда шудааст;
- ✓ заминаҳои имконпазирӣ ташаккули донишҳои одитарини физикии хонандагони синфҳои ибтидоӣ зимни таълими математика ошқор гардидааст;
- ✓ роҳу усулҳои самаранокии ташаккули донишҳои одитарини физикӣ дар раванди дарсу қорҳои беруназарсӣ дарёфт ва ҳамчун воситаи

бедоркунии шавку ҳаваси хонандагони синфҳои ибтидоӣ ба фанни физика муайян гардидааст;

✓ самаранокии системаи методҳои пешниҳодшуда дар озмоиши педагогӣ санҷида шудааст.

Аҳамияти назариявии тадқиқоти Раҳимов Ҷамшед Хучамуродович аз он иборат аст, ки натиҷаҳои бадастомада барои: коркарди системаи методи таълими фанҳои табиӣ-математикӣ тибқи амалисозии тамоили ҳамгирӣ ба назария ва методикаи таълими математика дар синфҳои ибтидоӣ мусоидат менамояд; ташаккул додани шавку ҳаваси маърифатии хонандагони синни хурди мактабӣ ба физика ва омода кардани онҳо ба омӯзиши муфассали ин фан замина мегузорад.

Дар автореферат тамсилаи назариявии ташаккул додани шавку ҳаваси маърифатии хонандагони синни хурди мактабӣ ба физика ва омода кардани онҳо ба омӯзиши муфассали ин фан дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон муоина гаштааст.

Мақоми озмоиши педагогӣ ва татбиқи натиҷаҳои тадқиқот дар раванди таълими муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии №№7, 34, 53 ва 70-и шаҳри Душанбе, муассисаи давлатии таълимии литсейи №4 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе ва муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии №№18, 50-и шаҳри Панҷакент ба таври озмоиши педагогӣ ба роҳ монда шуда, натиҷаҳои он таҳлилу ҷамъбаст карда шудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар 17 мақолаҳое, ки нуқтаҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқотро ифода мекунанд, аз ҷумла 5 мақолаи илмӣ дар нашрияҳои тақризшавандаи тавсияшудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КОА-и Федератсияи Россия тааллуқ доранд.

Автореферат пайдарпайи навишти мантиқӣ дошта, он дар сатҳи зарурии илмӣ мураттаб шуда, мазмун ва мӯҳтавои таҳқиқоти гузаронидашударо дарбар мегирад.

Кори пешниҳодгардидаи Раҳимов Ҷамшед Хучамуродович таҳқиқоти мустақилонаву баанҷомрасонида буда, ки нағзгони илмӣ, аҳамияти

назариявию амалӣ дорад ва ба ҳаммаи талаботи Низомномаи КОА-и Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба Тартиби додани дараҷаи илмӣ ва унвони илмӣ, ки ба бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи доктори фалсафа-PhD, аз рӯйи ихтисоси 6D010200 – Педагогика ва методикаи таълими ибтидоӣ (илмҳои педагогӣ) арзанда мебошад.

Муқарриз, номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти
кафедраи информатика ва фанҳои табиӣ-риёзии
Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии

Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода: Сайёдов И. Д.

Имзои И. Сайёдовро тасдиқ менамоям.

Сардори шӯъбаи кадрҳои Донишгоҳи
байналмилалӣ забонҳои хориҷии
Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода:

 Юсупова Б. Ф.